

TÜRKİYE CUMHURİYETİ DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI

Başlıca Ege Denizi Sorunları

Ege Denizi'ndeki başlıca sorunlar esas olarak 5 kategori altında toplanmaktadır:

1. Bunlardan ilki karasuları ve kıta sahanlığı ile bu alanların sınırlandırmalarını da kapsayan deniz yetki alanlarıyla ilişkilidir.

a) Karasuları

Türkiye ve Yunanistan arasındaki deniz sınırı henüz bir anlaşmayla belirlenmemiştir.

Şu anda, hem Türkiye hem de Yunanistan karasularının Ege Denizi'ndeki genişliği 6 deniz milidir. Türkiye'nin ve Yunanistan'ın Ege Denizi'ndeki sahillerinin coğrafi konumu birbirine yan yana ve aynı zamanda karşı karşıyadır, bu da bir sınırlandırmayı gerekli kılmaktadır.

Deniz alanlarının kesiştiği ya da bir noktada birleştiği yerlerdeki yakın ya da karşıt konumlar arasında bulunan deniz alanları sınırlarının anlaşmayla belirlenmesi gerekliliği uluslararası hukukun temel bir kuralıdır.

Bununla birlikte, Ege Denizi örneğinde, sahillerin karşıt olduğu alanların yanı sıra sahillerin bitişik olduğu bölgelerde de karasuları çerçevesinde Türkiye ve Yunanistan arasında herhangi bir deniz sınırı mevcut değildir.

Karasularının 12 deniz miline çıkarılması, Ege Denizi'ndeki çıkar dengelerini Türkiye'nin aleyhine orantısız bir şekilde değiştirecektir. Şu anda, sahip olduğu birçok ada sebebiyle, Yunanistan'ın karasuları Ege Denizi'nin %40'ını oluşturmaktadır. Karasularının 12 deniz miline çıkarılması durumunda bu oran %70'e yükselmektedir. Bu durumda açık deniz büyüklüğü %51'den %19'a düşerken, Türkiye'nin karasuları da Ege Denizi'nin %10'undan daha az kalmaktadır.

b) Kıta Sahanlığı

Ege'deki deniz yetki alanları ile ilgili bir başka temel sorun Türkiye ve Yunanistan arasındaki kıta sahanlığı sınırının belirlenmesi konusudur.

Ege'de Türkiye ve Yunanistan'a ait kıta sahanlığının sınırları henüz belirlenmemiştir. Şu anda ne Türkiye ne de Yunanistan Ege'de 6 deniz mili mesafesindeki karasularının ötesinde, sınırlandırılmış bir deniz yetki alanına sahip değildir.

Tartışmanın esas konusu, "Ege Denizi kıta sahanlığının Türkiye ve Yunanistan arasında, iki kıyı devletinin 6 deniz mili olan karasularının ötesindeki alanların da sınırlandırılmasıdır".

2. Ege sorunlarının bir diğeri 1923 Lozan Antlaşması, 1947 Paris Antlaşması ve konuya ilişkin diğer uluslararası belgeler çerçevesinde Doğu Ege Adaları'nın silahsızlandırılmış statüsüdür.

Doğu Ege Adaları, 1923 Lozan Antlaşması ve 1947 Paris Antlaşması da dahil olmak üzere birtakım uluslararası antlaşmalarla silahsızlandırılmıştır.

Halen yürürlükte olan ve dolayısıyla Yunanistan'ı yasal olarak bağlayan bu uluslararası antlaşmalar, Doğu Ege Adalarının silahlandırılmasını yasaklamakta ve bu maksatla Yunanistan'a yasal yükümlülükler ve sorumluluklar da getirmektedir.

Bununla birlikte, Yunanistan Türkiye'nin itirazlarına rağmen uluslararası hukuk çerçevesinde ahdi taahhütlerini ve antlaşmalardan doğan yükümlülüklerini ihlal ederek 1960'lardan beri adaları silahlandırarak Doğu Ege Adalarının silahsızlandırılmış statüsüne aykırı hareket etmektedir.

Diğer taraftan Yunanistan, 1993'te Uluslararası Adalet Divanının zorunlu yargı yetkisini kabul ederken, "ulusal güvenlik çıkarları" ile ilgili askeri önlemlerden kaynaklı hususlara ilişkin olarak Divanın zorunlu yargı yetkisine çekince koymuştur. Yunanistan bu şekilde adaların silahlandırılmasına ilişkin bir tartışmanın Uluslararası Adalet Divanı'na gitmesini engellemeyi hedeflemiştir. Bu durum, Yunanistan'ın antlaşma yükümlülüklerini ihlal ettiğinin Yunanistan tarafından zımnen kabul edilmesidir.

3. Ege'ye ilişkin bir başka temel sorun, bazı coğrafi formasyonların yasal statüsüne ilişkindir.

Ege'deki bazı coğrafi formasyonların hukuki statüsüyle ilgili anlaşmazlık konusu esas itibarıyla, antlaşma yorumuna ilişkin bir uyumsuzluktur.

Bu uyumsuzluk, belli coğrafi formasyonların hukuki statüsü ve Ege'deki statükoyu belirleyen antlaşma hükümleri çerçevesinde bu formasyonların üzerindeki egemenliğin aidiyeti ile ilgilidir.

Böylelikle tartışma, ilgili ve geçerli uluslararası enstrümanların egemenlik ile ilgili hükümlerinin anlamı, kapsamı ve hukuki sonucuyla ilişkili, tarafların birbirinden farklı yorumlarından doğan iddiaların bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır.

Türkiye, uluslararası alanda geçerliliği olan enstrümanlarla açık bir biçimde Yunanistan'a bırakılmış olan adalar, adacıklar ya da bu tür formasyonlar üzerinde herhangi bir hak iddia etmemektedir. Ancak Ege Denizi'nde egemenliği açık olarak Yunanistan'a bırakılmayan birçok adacık ve coğrafi formasyon olduğu da tartışmasız bir gerçektir.

Bu tartışmalı coğrafi formasyonlardan bazıları Türkiye'nin Ege Denizi sahillerine çok yakındır. Ashında bu mesele, iki ülke arasındaki deniz sınırlarının belirlenmesinin önündeki engellerden biridir.

4. Ege sorunlarının dördüncüsü, Yunanistan'ın uluslararası hukuka aykırı olarak ulusal hava sahasının 10 deniz mili genişliğinde olduğunu iddia etmesi ve Uçuş Bilgi Bölgesi (FIR) sorumluluğunu istismar etmesidir.

Yunanistan'ın 10 deniz mili genişliğinde ulusal hava sahası iddiası Ege hava sahası anlaşmazlığının temelini oluşturmaktadır. Bu ihtilafın ana nedenleri Uçuş Bilgi Bölgesi (FIR) sorumluluğunun Yunanistan tarafından ısrarla istismar edilmesi ve Yunanistan'ın karasuları genişliğinin 6 deniz mili olmasına karşın, ulusal hava sahası genişliğinin 10 deniz mili olduğuna yönelik Yunan iddiasıdır. Uluslararası hukuka göre, bir ülkenin karasuları genişliği aynı zamanda o ülkenin ulusal hava sahasının genişliğini de belirler. Yunanistan 1931 yılında o tarihte karasularının genişliği 3 deniz mili olmasına karşın, ulusal hava sahasını 10 deniz mili olarak deklare etmiştir. Yunanistan daha sonra 1936 yılında karasularını günümüzde uyguladığı 6 deniz miline çıkartmıştır. Bu nedenle Yunanistan'ın ulusal hava sahasının 10 deniz mili olduğu iddiası uluslararası hukuk çerçevesinde savunulabilir bir yanı bulunmamaktadır. Yunanistan'ın 6 deniz mili genişliğinde olan karasuları ile 10 deniz mili olarak deklare ettiği ulusal hava sahası arasında kalan saha uluslararası hava sahasıdır. Yunanistan'ın 10 deniz mili genişliğindeki hava sahası iddiası ne uluslararası alanda ne de Türkiye tarafından tanınmaktadır.

5. Ege Sorunlarının dördüncü kategorisi Arama Kurtarma (SAR) Faaliyetleriyle ilgilidir.

Denizde Arama Kurtarma faaliyetleri 1979 tarihli Denizde Arama Kurtarmaya ilişkin Uluslararası Sözleşme (Hamburg Sözleşmesi) ile düzenlenmiştir.

Hamburg Sözleşmesi'ne göre, ilgili taraflar arasında anlaşma yoluyla arama ve kurtarma sahaları belirlenemediği takdirde taraflar, böyle bir anlaşma yapılamaz kadar arama ve kurtarma hizmetlerinin kapsamlı koordinasyonu için çaba sarfedeceklerdir. Türkiye'nin bu hedefe yönelik müteaddit çağrılarına rağmen Ege'de böyle bir koordinasyon kurulamamıştır.

Ayrıca arama ve kurtarma sahalarında varılacak anlaşmanın uygulanabilir olması gerektiğinden açık denizlerdeki arama kurtarma sahalarıyla uyumlu olmalıdır. Uluslararası Sivil Havacılığa ilişkin Şikago Sözleşmesi'nin 12. Eki, deniz ve hava arama kurtarma sahalarının arasında net bir ayrım yapmakta ve açık denizlerde yürütülen arama kurtarma faaliyetleri çerçevesinde konunun deniz boyutu önceliğine vurgu yapmaktadır.

Türkiye kendi arama kurtarma sahasını (Search and Rescue Region-SRR) deklare etmiş, ilgili IMO Küresel SAR Planına kaydettirmiştir. Türkiye kendi bölgesinde, insan hayatını kurtarmaya yönelik arama ve kurtarma faaliyetlerini etkin biçimde sürdürmektedir.

Türk ve Yunan Arama Kurtarma Bölgeleri çakıştığından bu çakışan alanlarda gerçekleştirilen tüm arama kurtarma operasyonlarının 1979 Hamburg Sözleşmesi Madde 2.1.5'e uygun olarak eşgüdüm halinde düzenlenmesi gerekmektedir.

Yunanistan ile Türkiye arasında arama kurtarma bölgeleri hakkındaki uyuşmazlık temel olarak Yunanistan'ın konuya egemenlik meselesi olarak yaklaşmasından kaynaklanmaktadır. İnsan hayatını kurtarmaya yönelik olarak belirlenen arama kurtarma bölgeleri egemenlik alanları değil hizmet sahalarıdır.